

Jan Hamáček
1. místopředseda vlády
a ministr vnitra

Praha 3. prosince 2019
Č. j.: MV-160458-3/AS-2019
Počet listů: 5

Vážený pane poslanče,

reaguji na Vaši písemnou interpelaci ve věci: „Zpracování archivních fondů a archivních sbírek uložených v Archivu bezpečnostních složek“ (ev. č. 811).

Úvodem mi dovoluji vyjádřit se k obsahu Vaší interpelace v obecné rovině, jednotlivé otázky pak zodpovím v návaznosti na obecnou část.

Archiv bezpečnostních složek (dále jen ABS) byl zřízen současně s Ústavem pro studium totalitních režimů (dále jen ÚSTR) zákonem č. 181/2007 Sb., o Ústavu pro studium totalitních režimů a Archivu bezpečnostních složek a o změně některých zákonů ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 181/2007 Sb.“). Na jeho základě byly ABS předány k uložení evidenční a registrační pomůcky, archivní fondy včetně agenturních, operativních, vyšetřovacích a kádrových svazků nebo spisů, archivní sbírky i jednotlivé archiválie a dokumenty vzniklé z činnosti bezpečnostních složek Komunistické strany Československa a organizací Národní fronty působících v těchto složkách v období od 4. dubna 1945 do 15. února 1990. O většinu uvedených archivních fondů a archivních sbírek pečoval do té doby odbor ABS Ministerstva vnitra a jeho předchůdci. Ministerstvo vnitra navíc předalo ABS rovněž archiválie, vzniklé po 1. lednu 1990, které se týkaly činností souvisejících se správou archiválií bezpečnostních složek. Mimo Ministerstva vnitra předaly ABS k uložení archivní fondy, archivní sbírky, registraturní pomůcky i jednotlivé archiválie a dokumenty také

Ministerstvo obrany, včetně Vojenského zpravodajství, Ministerstvo spravedlnosti, Bezpečnostní informační služba a Úřad pro zahraniční styky a informace. Protože velká část předaného materiálu nebyla vedena v evidenci Národního archivního dědictví (dále jen NAD), nejednalo se o archiválie ve smyslu zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen AZ), ale o dokumenty. Stav zpracovanosti předaného materiálu byl na různé úrovni. Způsob zpracování archiválií a dokumentů předaných ABS sice neodpovídal požadavkům Základních pravidel pro zpracování archiválií, takže archivní pomůcky nebyly evidovány v evidenci NAD, ovšem protože ABS byly předány také původní registraturní pomůcky, lze archivní fondy a archivní sbírky plnohodnotně využívat a předkládat podle požadavků badatelů.

K uvedeným informacím je nezbytné uvést, že podle ustanovení § 3 zákona č. 181/2007 Sb. je ÚSTR organizační složkou státu, do jejíž činnosti lze zasahovat pouze na základě zákona a podle ustanovení § 12 téhož zákona je ABS správní úřad přímo řízený ÚSTR. Řídící činnost ÚSTR směrem k ABS je tedy činností, do které lze zasahovat pouze na základě uvedeného zákona. Ministerstvo vnitra proto nemůže do činnosti ABS zasahovat jinak, než na základě zákonného zmocnění, v tomto případě na základě příslušných ustanovení AZ a pouze v jeho mezích. Konkrétně se jedná o ustanovení § 44 písm. c), d), e) a § 71 AZ. Ministerstvo vnitra tedy nemá zákonné zmocnění k organizování řídicí a kontrolně -metodické činnosti při zpracování archivních fondů vztahujících se k činnosti komunistických bezpečnostních složek.

Odovědi na všechny otázky, které uvádím níže, zpracoval odbor archivní správy a spisové služby MV (dále jen AS) ve spolupráci s ředitelkou ABS, paní Mgr. Světlanou Ptáčnickovou.

Ad 1) Kolik archivních fondů a sbírek eviduje odbor archivní správy a spisové služby MV ČR ve smyslu u Archivu bezpečnostních složek?

Ke dni 14. 11. 2019 zaevidoval ABS v programu PÉVA (tento program zajišťuje evidenci NAD) celkem 752 archivních souborů o celkové metráži 20062,27 bm.

Ad 2) Kolik archivních fondů či sbírek bylo Archivem bezpečnostních složek archivně zpracováno k 1. únoru 2008?

Na tuto otázku lze odpovědět pouze částečně. ABS nezpracoval k 1. únoru 2008 archivně žádný archivní fond nebo sbírku, neboť v tento den teprve úředně zahájil činnost. O stavu zpracování provedeného předchozími správci archivních souborů jsou údaje neúplné, protože do té doby byla v evidenci NAD evidována jen část archivních fondů a sbírek. Celkový počet listů NAD (fondů/sbírek v evidenci) činil k 11. 1. 2008 celkem 153 (5737 bm), z toho zpracovaných (úplně nebo částečně) bylo 89 (1572 bm). Komplexní zápis archivních souborů spravovaných ABS do evidence NAD se uskutečnil teprve podle zákona č. 181/2007 Sb., konkrétně jeho ustanovení §14 odst. 3, podle něhož „Archiválie musí být zaevidovány v evidenci Národního archivního dědictví, a to nejpozději do pěti let ode dne účinnosti tohoto zákona.“ Zápis do evidence byl pak dokončen v roce 2012 s následujícím výsledkem: Celkový počet listů NAD (fondů/sbírek v evidenci): 767 (celkem 16894 bm), zpracovaných (úplně nebo částečně): 496 (celkem 2052 bm).

Ad 3) Kolik archivních fondů či sbírek bylo v Archivu bezpečnostních složek zpracováno k 1. listopadu 2019 (a které to konkrétně jsou)? A naopak uvedení kolik běžných metrů archiválií z celkového počtu a jaké provenience ve správě ABS ještě řádně zpracováno není.

Podle evidence NAD bylo k 14. 11. 2019 zpracováno 2195,28 bm archiválií (počet archivních fondů a archivních sbírek není možné uvést, protože soubor může být zpracován i inventarizován částečně). V evidenci NAD se vedou údaje o archivním zpracování archivních fondů a archivních sbírek ve smyslu příslušné vyhlášky. ABS má však i pro tzv. (z hlediska archivní legislativy a metodiky) nezpracované archivní soubory k dispozici řadu pomůcek (soupisy, evidence, databáze), umožňující dohledání a předkládání požadovaných archiválií. Stav zpracovanosti archivních souborů ve smyslu příslušných právních předpisů proto neodpovídá počtu skutečně zpřístupněných archivních fondů a archivních sbírek. Přístupných je totiž celkem 98,93 % archiválií. Údaje o zpracovanosti jednotlivých archivních fondů a archivních sbírek za roky 2008 až 2018 jsou uvedeny ve Výročních zprávách, které ABS v souladu s ustanovením § 62 AZ zveřejňuje na webových stránkách (<https://www.abscr.cz/o-nas/zpravy-o-cinnosti-archivu/>).

Ad 4) Považuje Ministerstvo vnitra ČR tento počet zpracovaných archivních fondů či sbírek za dostatečný? Schválilo či stanovilo MV ČR v tomto směru Archivu bezpečnostních složek nějaký harmonogram dokončení zpracování těchto fondů a sbírek? Pokud ano, kdy se tak stane? Pokud nikoliv, tak z důvodu nezájmu, anebo proč?

Odpověď na tuto otázku částečně obsahuje úvod mé odpovědi. V současné době, kdy jsou archiválie a dokumenty uložené v ABS velmi intenzivně využívány pro úřední účely i ze strany badatelské veřejnosti, je podstatné, že všechny archivní fondy a archivní sbírky ABS jsou přístupné a bez problémů předkládány ke studiu. Ministerstvo vnitra proto ABS harmonogram zpracování nestanovilo.

Ad 5 (resp. 5a) Kolik Archiv bezpečnostních složek od svého vzniku zpracoval ve smyslu zákona archivních pomůcek a ke kterým archivním fondům a sbírkám?

ABS zpracoval od doby vzniku, tj. od 1. 2. 2008 celkem 6 archivních pomůcek a dvě části sdružených a skupinových inventářů. Jde o pomůcky k archivním souborům Oblastní kriminální úřadovna Opava (EL NAD 367), 7. brigáda Pohraniční stráže Sušice (EL NAD 206), Správa vyšetřování StB - vyšetřovací spisy (EL NAD 29) a Správa sledování Sboru národní bezpečnosti - IV. správa SNB (EL NAD 38). Jak jsem již uvedl, je většina archivních fondů a archivních sbírek je zpřístupněna pomocí starších pomůcek, z větší části již nevytvářených sdružených a skupinových inventářů.

Ad 5 (resp. 5b) Jak vykonává Ministerstvo vnitra ČR vůči Archivu bezpečnostních složek svoji řídicí a metodicko-kontrolní povinnost v této oblasti? Konala se nějaká společná porada či kontrola (pokud ano, kdy proběhly a s jakým výsledkem)?

AS pořádá 2 x ročně celostátní porady ředitelů státních archivů, ABS a archivů měst, kterých se ředitelka ABS pravidelně účastní. AS dále zasílá ABS veškeré vydané metodické pokyny a zároveň přizývá ABS ke společným projektům (např. testování softwaru PEVA II). Zaměstnanci ABS se účastní pravidelně školení a kurzů pořádaných AS (např. v říjnu 2019 školení k Základním pravidlům pro zpracování – práce s programem pro archivní popis ELZA).

Kontroly ABS jsou prováděny pravidelně. V roce 2013 proběhla kontrola vytváření a ukládání elektronických kopií archiválií a dokumentů uložených v ABS. Další kontroly se soustředily na oblast využívání archiválií. V roce 2014 se konala kontrola zaměřená široce na oblast zpřístupňování archiválií v jeho péči. Kontrolovány byly podmínky v badatelkách a rovněž administrativně-technická stránka nastavených procesů v tamních badatelkách (badatelské listy, evidence badatelů apod.). Další část kontroly byla zaměřena na porovnání technické kvality a kompletnosti souborů digitalizátů oproti originálním archiváliím. Namátkové kontroly vedení evidence NAD, které nebyly speciálně zaměřeny na výkaz archivního zpracování v oblasti evidence NAD, proběhly v letech 2010 a 2015. Kontroly nevykázaly žádné zásadní nedostatky, s výjimkou neuspokojivých výsledků digitalizace, kterou však do doby kontroly neprováděl ABS, ale ÚSTR.

Ad 6) Bude Ministerstvo vnitra ČR případně přijímat nějaké kroky k urychlení řádného zpracování těchto archivních fondů či sbírek uložených v Archivu bezpečnostních složek?

Jak jsem konstatoval již úvodem, Ministerstvo vnitra nemá pravomoc řídit ani stanovit harmonogram zpracování archiválií v ABS, a proto tak nečiní a činit nebude. Ministerstvo vnitra může prověřit nesrovnalosti ve výkazu zpracovanosti v evidenci NAD, které, jak vyplývá z dosud provedených kontrol, zjištěny nebyly.

S pozdravem

Vážený pan
PhDr. Pavel Žáček, Ph.D.
poslanec Poslanecké sněmovny
Parlamentu České republiky
Praha